

Választottbíróóság és É. T. 18. §.

A budapesti kir. törvényszék egy konkrét eset folytán újból azt az álláspontot foglalta el, hogy a választottbíróóság az előtte eljárt ügyvéd költségeit és kiadásait saját féllal szemben az É. T. 18. §. alkalmazásával meg nem állapíthatja, miértis egy ily választottbíróósági költségmegállapítás joghatállyal nem bírván, ellene a rendes bírósághoz perorvoslat nem is használható, minék folytán a költségmegállapítást tartalmazó választottbíróósági végzés ellen beadott felfolyamodást érdemi elbírálás helyett vissza kell utasítania.

A jogirodalomban dr. Kovács Marcell nagy munkája ugyanezt a felfogást vallja: szerinte a választottbíróóság költségmegállapítása jogi hatállyal nem bírhat, legfeljebb irányadónak tekinthető. Ez az állásfoglalás arra mutat, hogy dr. Kovács nem perhorreszkálja a választott bíróság költségmegállapítását, hanem tekintélyi értéket tulajdonít neki, vagyis azt, hogy ügyvéd és fele közti költségjegyzékes perben a bíró mérlegelésének körébe vonhatja a választottbíróóságnak határozatát, amelynek ugyan semmiképen sincs kötelező ereje, de minden esetre útmutatásul szolgálhat arra, hogy mennyi költség jár az ügyvédnek a választottbíróóság előtt kifejtett tevékenységéért.

Bár az É. T. 18. §. szövegezése valóban alig hagy kétséget az iránt, hogy az ott szabályozott költségmegállapítás a *rendes bíróságok előtti* peres és perenkívüli polgári eljárásokra vonatkozik, maga az a körülmény, hogy választottbíróóságok gyakran állapítanak meg költséget ügyvédi részére saját féllal szemben, arra vall, hogy ily költségmegállapításra komoly szüksége van és hogy annak jelentősége messze meghaladja az egyszerű véleménynyilvánításnak való minősítést.

Nevezetesen meg kell állapítanunk, hogy a választott bíróság általában bír azzal a jogosítvánnyal, hogy választottbíróósági perben kifejtett ügyvédi tevékenységet értékeljen és ezen értékelést pénzértékben kifejezve érvényre juttassa vagyis, hogy ügyvéd részére költség és kiadás fejében az illő ellenértéket megállapítsa. Amidőn ugyanis a választottbíróóság ítéletében a pervesztes alperest a földolgon felül (tőke, kamat) az ellenfél ügyvédje részére perköltség viselésében is marasztalja, teljesen jogszerűen jár el, mert a választottbíróósági per folyamánaképpen a földologra nézve szabályszerű kikötésen alapuló ítélezése feljogosít a járuléknak tekintendő perköltség megítélésére is; sőt ha a felperes pervesztes, akkor a földolog tekintetében csak nemleges (elutasító) rendelkezést tartalmaz az ítélet és csupán az alperes javára megítélt perköltség tekintetében van pozitív értelmű marasztaló intézkedés.

A perköltség megállapítása azonban nem történhetik másképpen, mint hogy a választottbíróóság észleli és értékeli azt, hogy az előtte tárgyalt ügyvédnek (az ellenfél jogi képviselőjének) tevékenysége minő költséget érdemel és az ilykép megbecsült költség egészét vagy hányadát rója az ellenfélre a pervesztése arányában.

A választottbírósnak határozata (ítélete) csakis a perrendtartásban felsorolt érvénytelenítő okok alapján támadható meg a rendes bíróság előtt, mely okok között azonban nem szerepel az a körülmény, hogy a választottbírósnak kellőképen bírálta-e el a pernyertes fél ügyvédjének tevékenységét és illetve ezzel a tevékenységgel kellő arányban álló költséget ítélte meg a pervesztessel szemben; magyarán szólva a megítélt perköltségösszegszerű helyessége épen úgy a választottbírósnak kizárólagos intézkedési körébe tartozik, mint a fődologban való ítéleti rendelkezés.

Ezek után fogalmilag nehezen volna megindokolható egy oly álláspont, hogy a választottbírósnak a saját féllel szemben nem állapíthatja meg az eljáró ügyvédjének költségét, kivéve, ha erre vonatkozólag fél és ügyvédje a választottbírósnak döntésnek kifejezetten alávetették magukat. Egy ily alávetés azonban már nem is az É. T. 18. §-ának megfelelő megállapítást von maga után, hanem végrehajtható bírói határozatot eredményez, akár ítélet, akár végzés alakjában, mert ennek alapja egy külön a perköltség megállapítására irányuló kompromisszum lévén, az eljáró választottbírósnak marasztaló és nem: megállapító határozat hozatalára jogosult.

Ha azonban nincs fogalmi vagy erkölcsi akadály annak, hogy a választottbírósnak külön alávetés hiányában is megállapíthassa az eljáró ügyvéd költségeit saját féllel szemben, épen úgy ahogy azt például a különbírósnak jellegével bíró áru és értéktörzsei választottbírósnak teszi, akkor meg kell találnunk az expedienst, amely egy ily megállapításnak kellő jogi hatályt szerez.

Ez pedig csak abban állhat, hogy a költségperekben ítélkező bíróság ne csak el ne utasítsa magától a választottbírósnak saját féllel szemben hozott költségmegállapítását, hanem ellenkezőleg adjon előnyt annak a félnek, aki a választottbírósnak költségmegállapító végzésére hivatkozik. Nincs ugyanis semmi akadály annak, hogy a bíróság a Pp. 271. §-án alapuló mérlegelési jogánál fogva teljes értékű bizonyítéknak fogadja el a választottbírósnak költségmegállapító végzését arra vonatkozólag, hogy mennyi költség jár az ügyvédnek a választottbírósnak előtt kifejtett tevékenysége fejében? Ez a végzés mentse fel az erre hivatkozó perbeli személyt a költségösszegszerűségének kérdésében minden további bizonyíték produkálása alól; ellenben terhelje a bizonyítási kötelezettség azt, aki e költségmegállapítással ellentétben kívánja a költségek megállapítását. Vitássá pedig az összezszerűség tekintetében ez a megállapítás egyáltalán ne is legyen tehető, vagyis arra, hogy a választottbírósnak helyesen számítottá-e ki a szóban levő költségeket, a vita anyaga a rendes bíróság előtt kiterjeszhető ne legyen; hanem csak oly ellenvetés legyen tehető, amely a költségmegállapítást tartalmazó választottbírósnak határozatot egészében véve teszi szabálytalanná vagyis, hogy magánjogi dolus vagy culpa forog fenn avagy oly ok, amely a perrendtartás

értelmében a választottbíróági ítélet megtámadására is kellő alapot nyújt.

Nagyon kívánatos volna, ha a rendes bíróságok az előttük lefolyó költségjegyzék-perekben a most kifejtett álláspontra helyezkednének, mert a választottbíróóság költségmegállapítása ily módon ugyanazt a praktikus eredményt érné el, mintha az É. T. 18. §-a szerinti alakszerű joghatállyal volna törvény szerint felruházva, anélkül azonban, hogy a jogszabályokban gyökerező megtámadás lehetősége ki volna zárva. Az ily bírói gyakorlat egyfelől emelné azt az erkölcsi súlyt, amely a választottbíróóságot meg kell, hogy illesse; másfelől azonban igen üdvös volna abban a tekintetben is, hogy a választottbíróóság előtt eljáró ügyvédnek saját felével szemben lefolytatott perében nem kellene hosszú időt igénybevevő bizonyítékokkal szolgálni és sokszor igen kényes természetű tanu és okirati bizonyítást szolgáltatnia arra nézve, hogy miről szoltott is az a választottbíróósági per, melyben ő eljár, miről tárgyalt ott és mily költség jár ezért? Mindezt pótolná a választottbíróóságnak a saját féllel szemben való költségmegállapító végzése.

Úgy véljük, hogy már ez az utóbbi szempont magában véve is megérdemli, hogy a jogászközönség hangot adjon a választottbíróóság költségmegállapító jogkörének kiterjesztő magyarázata érdekében.

Dr. Fränkel Pál.

Lakfelmondási problémák.

Az új székesfővárosi labkérrendelet, amely jogászi és jogpolitikai szempontból nem egy szinte vívmányszerű intézkedést iktatott rendelkezései közé, gyakorlati alkalmazásánál a problémák egész sorozatát vetette fel. A kialakulatlan bírói gyakorlat folytán a jogászi kutatás hivatott egyelőre arra, hogy az élet sokrétű változatának figyelembevételével, utat törjön a jogalkalmazás egységes haladása számára.

A szabályrendelet az eddigi jogállapottal egyezően a magánúton történt felmondás el nem fogadása esetén annak hatályosságát csak akkor ismeri el, ha az írásbeli közlés hatályossá válásától számított nyolc napon belül a bérbeadó a felmondás érvényességének kimondása iránt a bíróságnál keresetet indít. (58. §: 2. p.) Ez a per rendszertanilag megállapítási pernek tekintendő, bár a Pp. 130. §-ának fogalomszerkesztésébe teljességgel nem illeszthető be. Nem azonos ezzel természetesen a Pp. 131. §-ában hivatkozott megállapítási per sem. A felmondás érvényességének kimondása iránt indítandó per sui generis megállapítási per, minthogy egyes jellegzetessége a Pp. kategóriáit meghaladják.

A bevett osztályozás a megállapítási perek pozitív és negatív változatait ismerik, aszerint, hogy a per valamely jogviszony vagy jogosítvány fennállása, vagy fenn nem állásának megállapítására irányul. Ép a felmondási per szempontjából nem lesz érdektelen annak felismerése, hogy ezen osztályozáson belül is